

BÖLÜM 2

PERİFERİK ARTER HASTALIKLARINDA FİZİK MUAYENE

Uğur ZİYREK¹

GİRİŞ

Periferik arter denildiğinde aortadan çıkan dallardan bahsedilmektedir. Periferik arter hastalığı da bu dallarda meydana gelen patolojilerdir. Periferik arter hastalıkları anevrizmatik damar hastalıkları, vazomotor damar hastalıkları ve tıkaçıcı hastalıklar olarak 3 gruba ayrılır. Tıkaçıcı damar hastalığı denince özel bazı hastalıklar dışında sistemik ateroskleroz sonucu meydana gelen bir sorundur. Ateroskleroz orta-ileri yaş grubunu etkileyen, mortalite ve morbidite oranı yüksek olan bir halk sağlığı problemidir. Bu hastalarda alınan iyi bir öykü sonrası fizik muayeneye geçilmelidir. Fizik muayenenin ilk basamağı inspeksiyondur.

İnspeksiyon

İnspeksiyon ile görülebilecek patolojiler hasta damarın olduğu ekstremitenin deri ve eklerine ait olacaktır. Bunlar;

- Atrofik ekstremiteler: Eğer periferik arterlerde bir problem var ise mevcut arterin beslediği bölgedeki kaslarda ve dokularda yetersiz beslenmeye bağlı atrofi meydana gelecektir.
- Kıllarda dökülme: Aynı şekilde arterin beslediği trase boyunca kıllarda dökülmeler meydana gelecektir.
- Tırnaklarda kabalaşma: Vücudumuzda iskemiye duyarlı olan ve hipoksiden etkilenen bir bölgemiz de tırnaklarımızdır. Kronik hipoksi durumunda tırnaklarda kabalaşmalar meydana gelebilir.
- İskemik yara ve gangren: Kanlanmanın azalması ya da tamamen kesilmesi sonucunda oluşacak olan en son ve geri dönüşümsüz durum gangrendir. Bu

¹ Op. Dr., Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Kalp ve Damar Cerrahisi Uzmanı, drugur82@hotmail.com

yılırken göğüs üst bölümünde daha iyi duyulur.

- Karotis kaynaklı üfürümler ise karotis bifurkasyonu üzerinde en iyi duyulur.
- Karotis üfürümünün şiddeti stenozun derecesi ile doğru orantılı değildir.
- Brakiyal arter üfürümü TA ölçümü ile beraber yapılabilir.
- Kol tansiyonları arasında 10mmHg)' dan daha fazla fark olması tansiyonu düşük ölçülen ekstremiteler tarafı innominat, subklavyan, aksiller veya proksimal brakiyal stenoz düşündürmelidir.
- Femoral arterdeki üfürüm arterin kendisindeki veya iliak arterdeki lezyondan kaynaklanabilir.

Ayak Bileği Kol İndeksi (AKİ)

Alt ekstremitenin tıkaııcı hastalığında, tarama ve tanı amaçlı kullanılan, değerli bir ölçümdür. Ölçüm için öncelikle her iki üst ekstremiteden brakiyal arter üzerinden kan basınçları ölçülür. Sonrasında ölçülecek bacakta ayak bileği seviyesinden (dorsalis pedis veya tibialis posterior) kan basıncı ölçümü yapılır. Üst ekstremitedeki ölçümlerden yüksek olanı kullanılır. Ayak bileği ölçümünün kol ölçümüne oranı AKİ değerini verir. Bu değer bize tanı ve taramada yol göstermektedir.

AKİ > 0.90 Normal

AKİ 0.80-0.90 Semptom yok ya da hafif dereceli darlık

AKİ 0.50-0.80 Orta dereceli darlık

AKİ 0.50-0.25 Genellikle ciddi ya da ardışık darlık

AKİ < 0.25 İstirahat ağrısı ve doku kaybı görülür.

AKİ'nin 1,4'ün üzerinde olması daha çok diyabet ve kronik böbrek yetmezliği hastalarında görülen bir durumdur ve arter duvarında oluşan sertleşme sonucunda kapatılmayan arterlerle ilişkilidir. AKİ'nin 0,9 veya altında olması ise CV açıdan riskleri işaret eder (1).

KAYNAKÇA

1. Aboyans V, Ricco JB, Bartelink MEL, Björck M, Brodmann M, Cohnert T, et al. 2017 ESC Guidelines on the diagnosis and treatment of peripheral arterial diseases, in collaboration with the European Society for Vascular Surgery (ESVS): Document covering atherosclerotic disease of extracranial carotid and vertebral, mesenteric, renal, upper and lower extremity arteries Endorsed by: The European Stroke Organization (ESO) The task force for the diagnosis and treatment of peripheral arterial diseases of the European Society of Cardiology (ESC) and of the European Society for Vascular Surgery (ESVS). Eur Heart J 2018;39:763-816